

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ruperti Abbatiss Tvitiensis, Summi Disertissimi Theologi, sacris du[n]taxat literis omnia probantis, in XII. prophetas minores, Commentariorum Libri XXXII

Rupert <von Deutz>

[Köln], M. D. XXVII.

VD16 B 3835

Cap. VII. Hęc ostendit mihi dominus deus. Et ecce fitor locustę in principio germinantium serotim imbris, [et] ecce serotinus post tonsione[m] gregis.

...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71859](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71859)

Detestor ego superbiam Iacob, & domū eius odi: quoniam (inquā) in fortitudine uestra cor
 nua uos assumpisse dicitis, eritis ergo mihi sicut bubali, qui tam indomiti sunt, ut iugum cer
 uicibus non recipiant, & cum syluestres boues sint, noluit propter feritatem uomere (cinde
 re terrā. Ita uos mihi eritis, utiq; inutiles operi uel regno dei, uobisq; euagātibus atq; dispe
 sis, adhibebo mihi boues alios, boues domitos, dicāq; illis: Tollite iugū meum super uos, &
 regno dei fructum operabunt, iuxta illud: Amen dico uobis: quia auferetur à uobis regnū
 dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Reuera dicūt isti bubali: Nunquid nō in fortitudi
 ne nostra assumpimus nobis cornua, dum querentes suā statuere iustitiam iustitiae dei non
 sunt subiecti: & pro hac feritate conuertunt sibi in amaritudinē iudiciū, & fructū iustitiae in
 absynthium, quā herba amarissima est. Nam quia suā ut iam dictū est statuere uolentes in
 iustitiam, proiciunt à semetipsis Christi iugum, merito amara, id est, sine misericordia ferūt in
 iudicium: & quia dulcedinem iustitiae dei nō querunt, iustitiae suae metūt absynthiū, ut nec sal
 tem in isto seculo requiem habeant, uel in terra sua commanere ualeant. Vnde & sequitur
**Ecce ego suscitabo super uos domus Israhel, dicit dominus deus exercituum,
 gentem, & conteret uos ab introitu Emath, usq; ad torrentem deserti.** Hec ē accu
 ritudo iudicij quam biberunt, q̄ in isto quoq; seculo contriti atq; subuersi sunt, à principio
 usq; ad finem, à capite usq; ad caudam, à terminis terrae suae, qui solem respiciunt usq; ad tes
 rentem deserti, quod occidentem respicit, id est, ab Emath (quae & ab Epyphania dicitur ab
 Antiocho cognouit epyphanes nomen fortita) usq; ad rinocuram, inter quam & Epy
 lusium, riuus Nili, siue torrens de heremo ueniens, mare ingreditur. Sicut dictum, ita & lu
 ctum est: quia de cunctis terminis suis contritus atq; subuersus est Israhel. Primū decem
 bus ab Assyrijs. Deinde Iudam & Beniamin à Chaldaeis atq; Romanis. Illa cornutorum
 ue iugum ferre recurstantim bubaloz contritio siue subuersio, qualiter futura, qualibus
 quātis incrementis ad cōsummationē puentura foret, sequētia pphete dicta p̄signat. At
**Hec ostendit mihi dominus deus. Et ecce fictor locustis in principio germinu
 rum serotini umbus, & ecce serotinus post rōtionē gregis. Et factum est, cum cō
 summasset comedere herbam terrae, & dixi: Domine deus propitius esto obsecro
 Quis suscitabit Iacob quia paruulus est: Miserus ē autē dñs sup hoc: sed & illud
 nō erit dixit dñs deus. Hec ostēdit mihi dñs deus, & ecce uocabat iudiciū ad iugū
 dñs deus. & deuorauit abyssum multā & comedit simul partē, & dixi: Domine deus
 quiesce obsecro. Quis suscitabit Iacob quia paruulus est: Miserus est dominus
 super hoc, sed & istud non erit, dixit dominus deus. Hec ostēdit mihi, & ecce domi
 nus stas sup murū litum, & in manu eius trulla cementarij, & dixit dominus ad me
 Quid tu uides Amos: Et dixi: Trullā cementarij. Et dixit dñs ad me Ecce ego p̄
 nā trullā in medio populi mei Israhel. Non adiciā ultra supinducere eū, & domo
 lientur excelsa idoli, & sanctificationes Israhel desolabunt. Tres istae ostensionē
 ue uisiones agnoscedē sunt: & idcirco totū p̄sens capitulū posuimus, ut p̄sentior sit intellectus
 reg, quae futurae p̄monstrabant. i. triū incremtoz mali siue cōtritois atq; subuersiois iam
 ctā, quae de sacris historijs nota habent. Illa nūc incrementa prius cōmemorāda sunt, & cō
 demū p̄sentis istae calcāda uestigia: Primū fuit, q̄ ascēdit rex Assyrioz, & trāstulit Israhel
 in Assyrios, nec multo interiecto tpe ascēdit ad uniuersas ciuitates Iuda munitas, & usq; ad
 Hierlm puenit, sed nō p̄ualuit, dicēte dño ad Esaia: Ponā circulū in naribus tuis, & hanc
 in labijs tuis, & reducā te in uia per quā uenisti. Venit em̄ angelus dñi in nocte illa, & p̄
 castra Assyrioz centū octogintaquinq; milia. Scdm̄ fuit, qñ uenit Nabuchodonosor
 Babylonis ipse & om̄is exercitus eius in Hierlm, & cōcepit eā, & succendit Nabuzaradā
 cept exercitus domū dñi, & domū regis & murū in circuitu destruxit om̄is exercitus Ch
 daoz. Tertiū fuit, q̄ uenerūt Romani, & tulerūt locū & gentē, templū & ciuitatē, ita ut
 relinquere lapis super lapidē. Hoz futuroz mirae imagines huic pphetae tribus istis ostē
 sionibus p̄monstratae sunt. Cum em̄ dicit: Hec ostēdit mihi dñs deus: Et ecce fictor
 cūstae, uentuz intelligit & intelligi uult exercitū Assyrioz pro multitudine simul & uentuz
 te breuis & transilientis uitae locustis cōparabilē, nihilominus & pro depopulatōe cūstae
 nascentiū, quā facturi erāt in morē locustaz. Huius nimis, locustae fictor ē dñs, fictor nō
 creat**

Matth. 11.
 Idem. 21
 Rom. 10

CAP. VII.

Tria incremē
 ta mali Iudae
 orum
 4. Reg. 17. &
 18. ac. 19

4. Reg. ulti
 Hier. ulti.

Matth. 24
 Luc. 19
 Fictor locustae

creator est idem qui magnorum. i. sanctorum siue electorum hominum conditor & deus. Nec uero indigne fictor presenti loco dicitur: quia uidelicet taliu exiguitas hominu, qui aeter nam gloria no quarerentes uanitate huius seculi breui saltu ptransferunt: taliu (inquā) paruitas siue exilitas hoc meretur, ut eorum no conditor sed fictor dicat deus. Hinc apud Esaiā legimus. Qui sedet super gyrum terræ, & habitatores eius sunt quasi locustæ. Et cur uel q res iste hoc dixerit: post aliqua breuiter aperit dicens Iraheli, cui prælocutus fuerat, & tu Irahel serue meus Iacob quē elegi: semē Abrahā amici mei in quo apprehendi te ab extremis terra. Ventilabis eos & uentus tollet & turbo disperget eos. Nam qui leui euentu & in breui multitudo hoim uanitate sequentiū tollitur & perit memoria eorū: sicut nonnunq̄ flante uento locustā arreptā, & in mare, iubente dño, proiectā legimus: recte & Assyriū, & quilibet eiuūmōi hoies locustarū noie designat. ¶ Qd̄ aut̄ cū dixisset, ecce fictor locustę, in principio germinantiū serotini imbris, tps̄ indicat, quo illa locusta uenerit. i. qñ cuncta uirent, & parturit om̄is ager, & diuersarū arborū flores in sui generis poma rumpunt, cuncta arūq̄ abundantiam rez̄ flores arborū atq̄ herbæ segetū pollicent. Nimirū illo tpē deuastari quasi tonderi ē, ut ablata pulchritudine rez̄, nuda inopia uelut manifestū in fronte pateat caluitiū. Idcirco quia post eandem depopulationē sufficiens ubertas reddita est, siue tunc tps̄ dominus Ezechias per Esaiā loquens: tibi aut̄ (inquit) erit hoc signū, comede hoc anno quæ sponte nascūtur: & in anno sc̄do pomis uescere, in anno autem tertio seminate & metite & plantate uineas, & comedite fructum eorum. Idcirco (inquam) cum dixisset in principio germinantium serotini imbris, subiunxit: Et ecce serotini post tonforem gregis: subauditur Sennacherib. Nam quod dictum est, in anno autem tertio seminate & metite, supplementum quidem sed serotinum fuit, & hoc post tōsuram gregis, id est, post deuationē Sennacherib. Hunc tonforem siue tonfuram Esaias acutam nouaculam uocat, quæ pilos omnes & capillos Irahelici corporis raserit. In die illa, (inquit) radet dominus in nouacula cōducta, in his qui transfumen sunt in rege Assyriorum caput, & pilos pedum, & barbam uniuersam. Iam cuncta uastauerat, iam uniuersas ciuitates Iuda munitas cōperat, & Hierusalem quæ sola erat residua tonfor ille obsidebat, ut post tōsuram siue raluram caput quoque præcideret, cum scicut scriptura refert) orauerunt Ezechias rex & Esaias filius Amos Propheta aduersus blasphemias eius, ac uociferati sunt usq̄ ad cœlum. Hoc est quod, ptinus ait: Et factū est cum consummasset comedere herbam terræ, & dixi: Dñe deus propitius esto obsecro. Iuxta metaphorā locustę dixit: cū consummasset comedere herbā terræ. i. cū iam om̄ia deuastasset, & terrā operies exercitus multitudie. Qd̄ se dixisset narrat: dñe deus propitius esto obsecro. Futurum erat ut dicerent Ezechias rex, & Esaias Propheta, orantes (ut iā dictū est) & uociferātes usq̄ ad cœlum. Item q̄ hic ait: Misertus est dominus super hoc, sed & istud non erit, dixit dominus, futurum erat ut fieret, s. ut miseretur & sic loqueret dñs. Illic etem̄ ita scriptū est. Quam ob rem hæc dicit dominus de rege Assyrioz̄. Non ingrediet urbē hanc, nec mittet in eā sagittā, nec occupabit eam clypeus, nec circūdabit eā munitio. Per uiam qua uenit reuertet, & ciuitatē hanc nō ingrediet dicit dominus, ptegamq̄ urbē hanc, & saluabo eā propter me, & propter Dauid seruum meum. Itaq̄ cum dicit: sed & istud nō erit, sensus hic est: Erit quidē ut cæteras ciuitates Iuda capiat, & cuncta in circuitu Hierusalē deuastet ille tonfor siue tonsura gregis, id est, exercitus Sennacherib, sed non istud etiam erit, ut urbem hanc ingrediatur. ¶ Porro q̄ cum dixisset Propheta: Dñe deus propitius esto obsecro, subiūxit atq̄ ait: Quis suscitabit Iacob, quia paruulus est, quis digne possit exprimere quali discussione dñm excuset atq̄ percellat, ut memor sit misericordiæ suæ? Cum enim dicit: Quis suscitabit, quodam modo consurgere uidetur ac percellere deum, percunctando ipsum, quis nam ille fuerit qui totiens Iacob de angustijs & de cede uastantium liberauit, & utrum ipse à semetipso demortuus sit oblitusq̄ nature suę, cui propriū fuerat misereri. Subiungit etiā causam, propter quā toties Iacob suscitasset, & adhuc suscitare de periculo deberet, dicēdo: quia paruulus est. Paruulus, inquā, id est, humilis. Quod si humilitas & cōtritio cordis causa extitit, ppter quā deus totiens illum suscitauit, nimirū & tūc suscitari illum dignum fuit: quia semetipsum & suos Ezechias rex coram domino humiliavit, sicut scriptū est. Et factum est cū audisset Ezechias uerba Rafaci, scidit uestimēta sua, & obuolutus ē sacco, & intrauit i domū dñi, & misit

Esa. 40.

Exo. 10.

Tonfor Irahel rex Sennacherib. 4. Reg. 19. Esa. 37.

Esa. 7.

4. Reg. 19. Esa. 37

Vbi supra

Iacob paruulus, id est, humilis

Vbi supra

COMMENTA. RUPER. ABBA. LIB. III.

Heliachim, qui erat super domū, & Sennā scribā & seniores de sacerdotibus, opertos facili ad Esaiā. Nec uero solūmō habitu tūc Iacob paruulū sese ostendit: uerētīā uerbis testatus est: scdm̄ hęc uerba regis eiusdē dicētis ad Esaiā: Leua ergo ofonē pro reliquijs quæ repte sum. Iam em̄ decē tribus in Assyrijs translate fuerāt, & idcirco paruulus Iacob nō tam gēre quā reliquias gētis se esse memorauit. ¶ Cū deinde dicit: Hęc ostendit mihi dñs deus: Et ecce uocabat iudiciū ad ignē dñs deus & deuorauit abyssum multā, & comedit: simul p̄t intelligi uel intelligi uult, q̄ Nabuchodonosor regē Babylonis uocaturus foret dñs, ut ueniret contra Iudā & Hierlm̄, templūq; & Hierlm̄ igne succēderet, qđ erat uocare iudiciū ad ignē. i. iudicare usq; ad ignē. Nō em̄ sic dicendū erat de Nabuchodonosor, sicut dictū fuerat de Sennacherib, & urbē hāc nō ingrediet. Iusto nāq; in iudicio tradēda erat ciuitas in manus regis Babylonis & seruoꝝ eius, ut igni succēderet. Multa abyssus. i. uniuersitas Iudææ, siue ipsa ciuitas, quæ p̄pter pfundā auaritiā, abyssus multa dici merebat, in tantū, ut domū quoq; domini spelunca latronū fecissent, sicut in Hieremia conquestus est dñs deus. Cūq; subiungitur, comedit simul partē, subaudiendū est dei, quia uidelicet templū ipsum pars dei esse debuerat, quod propter pfunditatem auaritiæ abyssus multa, siue spelunca latronum dici poterat. Quod deinde sequitur. Et dixit dñe deus, quiesce obsecro: quis suscitabit Iacob: quia paruulus est, futurus erat, ut dicerent Daniel & socij eius post illud iudicium ignis in Babylone captiui. Exempla gratia: In anno primo Darij filij Astueri: ego Daniel (inquit) intellexi in libris numeꝝ annoꝝ, de quo factus est sermo dñi ad Hieremiam prophetam, ut completeret desolationis Hierusalem septuaginta anni, & posui faciem meam ad dñm deum meum rogare & deprecari in ieiunijs sacco & cinere & cetera. Orare nanq; ut solueretur captiuitas post prænunciatos septuaginta annos, hoc erat dicere, dñe deus quiesce obsecro: Nō habet dictum est ut supra: Dñe deus propitijs esto, sed dictum est dñe deus quiesce obsecro. Futurus nanq; erat, nō ut propitio dño repelleretur Nabuchodonosor, sicut repulsus fuerat Sennacherib: sed ut saltem post uindictam quiesceret cælestis iræ commotio. ¶ De eo q̄ inter alia ait: Quis suscitabit Iacob, quia paruulus est, itidem sentiēdum (ut supra diximus) quia uidelicet qui præcipitare, & de angustijs liberare consueuerat Iacob propter humilitate eius: qui dicitur paruulus, ipse consequenter de Babylonia captiuitate illū suscitare debuit, qm̄ captiui humiliter deprecabantur, exempli gratia, cum in oratiōe supra memorata diceret Daniel. Propter peccata enim nostra & iniquitates patrum nostrorū Hierusalem, & populus tuus in obprobrium sunt omnibus p̄ circuitum nostrum. Item: Quia imminuti sumus plus q̄ gentes, sumusq; humiles in uniuersa terra hodie propter peccata nostra, & uon est in regno hoc princeps & propheta & dux, neq; holocaustum, neq; sacrificiū, neq; oblatio, neq; census, neq; locus primitiarū coram te, ut possimus inuenire misericordiā, sed in animo contrito & spiritu humilitatis suscipiamur. Sic paruulus Iacob sæpe suscitatus, adhuc suscitandus erat, & idcirco nunc dicit: Quis suscitabit Iacob pro eo quia est paruulus, ut respōdente dñs, ego sum qui illum sæpe suscitaui, pro causa hm̄i quodāmodo concludantur à dicente: Ergo tu idem de Babylonia captiuitate nunc illum suscita: quia paruulus est adhuc, id est, humilis. Quā diu paruulus & non impoenitens fuerit, tam diu in illum suscitare debetis. ¶ Cum deinde dicit, hęc ostendit mihi, & ecce dominus super murū litum, & in manu eius trulla cementarij, ualde notandum est: quia percunctationem dñi subinfert, dicentis: Quid tu uides Amos: Hoc in p̄missis ostensionibus dictū uel factum nō est. Nam ubi dixit, hęc ostendit mihi dñs deus: Et ecce fictor locustæ, nō dictū est. Et dixit dñs ad me, quid tu uides Amos: Itē, ubi dixit: Hęc ostendit mihi dñs deus, & ecce uocabit iudiciū ad ignē, nō dictū est. Et dixit dñs ad me, Quid tu uides Amos: Grauiissima res denūciat per trullā cementarij pondam in medio populi. Et idcirco ut attētus sit inspector p̄pheta, dñs ei: Quid tu uides Amos: Itē & illud uigilāter animaduertendū: quia cū dixisset dñs: ecce ponā trullā in medio populi mei Irahel, nō adijciam ultra superinducere eum, & demolientur excelsa idoli: & sanctificationes Irahel desolabuntur, non fuit ultra spiritus in Propheta ut diceret, uel sicut primo dixerat: domine deus, ppitius esto obsecro, uel sicut scđo dixerat, domine deus q̄sece obsecro. Hoc (in q̄) ualde notādū & diligēter animaduertendū est: quia nimis nō ab re taliter demōstratum & taliter depositū est, Extrema nāq; & inrecuperabilis destructio hac offensione tenē prop̄ta

Abyssus multa, auaritię licet
Hier. 7. & 12

Dani. 9

Humilitas Iudeorum in captiuitate Babylonia

Propheta ostensa est, quæ accedit ad ultionem sanguinis Iesu Christi, quæ per manus Romanorum facta est. Quo ex tpe iam nõ est Propheta, qui p gente illa intercedat, quatenus propitius sit & quiescat: quæ admodum Esaias deplorat: Nõ erit (ait) qui inuocet nomẽ tuũ, qui cõpurgat & teneat te. Siquidẽ & qñ Sennacherib rex Assyriorũ usq; ad Hierlm uenit, tunc & Ezechias rex & Esaias propheta dixerunt: Dñe deus propitius esto obsecro: Et qñ in Baby loniã trãsmigrauerãt filij Iuda, Daniel & socij eius dixerunt: Dñe deus quiesce, obsecro: nõ aut pro templo illo ut restituaatur, siue pro sacrificijs illis, ut iterũ celebrentur, nõ est qui intercedat aut intercedere debeat. Hac igit obseruata diueritate tam literæ q̃ intelligetiæ: nõ de mum cepta scripturæ uestigia diligentius percurramus. Et ecce (inquit) dñs super murum litum, & in manu eius trulla cementarij. Murum litum ita dixit: ac si diceret parietem dealbatum. Quid autem paries dealbatus, siue murus litus significare existimãdus sit. Paulus Apostolus mirabiliter innuit, dũ stans in concilio, principe sacerdotum Anania præcipiente astãtibus sibi, percutere os eius, dixit: Percutiet te deus paries dealbate. Igitur murus siue paries dealbatus sacerdotium illud extitit, quem uidelicet murum siue parietem tam diu dominus induxit siue dealbauit. Habens in manu trullam cementarij, q̃ diu carnalem Iudaismũ permisit gloriosum uideri, stante templo & florente religione in carnalibus cõrimonijs. Sed ecce ponam (inquit) trullam in medio populi mei Irahel, non adhiãiam ultra superinducere eum. Nudus erat Irahel, nudus & indecorus atq; infirmus, qui solebat à me superinduci & solidari: sicut superinducitur, & confirmatur paries cum trulla cementarij & nõ solum pulchritudine, sed & contra iniuriam imbrum, & creberrimas tempestates fortitudinem accipit. Et quidem semetipsum arbitrantur esse cementarios, suumq; parietem proprio superinducere gestiunt ingenio, sed neq; superinductio pulchra est quæ ex deo non est, neq; paries stare potest. Vnde & apud Ezechielem, cum de hac ipsa re loqueretur, ait idem Dominus: Dic ad eos qui liniunt parietem absq; temperatura quod casurus sit. Erit enim imber inundans, & dabo lapides prægrandes desuper irruentes, & uentum procellæ dissipantem, Siquidem ecce cecidit paries. Nunquid non dicitur uobis, ubi est litura quam liuistis: & cætera. Vere ut ait illic: Ecce cecidit paries, nec adhiãiet Dominus superinducere eum. Quod illic dicit: Ecce cecidit paries, hoc idem in isto loquitur: Et demolientur excelsa idoli, & sanctificationes Irahel desolabuntur. Et quidem cum in Ezechiele loqueretur, iam non solum in decem tribubus ceciderat paries: uerum etiam Iuda partem in Babyloniam trãsmigrauerat, & ipse Ezechiel unus de captiuis erat: sed adhuc futurum erat, ut iterum in Iuda caderet paries in recuperabiliter, quod post passionem domini factum est. Idcirco cum præterito tempore dixisset, illic siquidem ecce cecidit paries: subinde futuri temporis uerbis subiunxit. Propterea erumpere faciam spiritum tempestatum in indignatione mea, & imber inundans in furore meo erit, & lapides grandes iræ in consummationem, & destruam parietem quem liuistis absq; temperamento, & adæquabo eum terræ, & reuelabitur fundamentũ eius. Ruinam hanc siue destructionem parietis, & desolationem sanctificationum Iudaicarum, Danieli loquens angelus Gabriel, luce clarius exprimit his uerbis: Et post hebdomades sexaginta duos occidetur Christus, & non erit eius populus, qui eum negaturus est, & ciuitatem & sanctuarium dissipabit, populus cum duce uenturo, & finis eius ualstas: & post finem belli statuta desolatio. Et deficiet hostia & sacrificium, & in templo erit desolationis abominatio, & usq; ad cõsummationem & finem perseuerabit desolatio. His dictis, quibus utiq; cõiã totius gentis mala prænũciata sunt, confestim propria quarundam personarũ mala terribiliter subiungit, scilicet Hieroboam regis, & Amasiæ sacerdotis illius temporis. Sequitur. Et conturgã super domũ Hieroboã in gladio. Et misit Amasias sacerdos Bethel ad Hieroboã regẽ Irahel, dicens: Rebellaui cõtra te Amos in medio domus isrl, nõ poterit sustinere terra uniuersos sermões eius. Hęc em̃ dicit Amos. In gladio moriet Hieroboã, & israhel captiuũ migrabit de terra sua. Et dixit Amasias ad Amos. Qui uides gradere, fuge i terrã Iuda, & comede ibi panẽ, & ibi pphetabis. Et Bethel nõ adhiãies ultra ut pphetes, qz sanctificatio regis est & domũ regni est. Et tridit Amos & dixit ad Amasiam. Nõ sum ppheta, & nõ sũ filiũ pphete, sed armetarius ego sum, uellicãs sycomosos. Et tulit me dñs de, cũ sequerer gregẽ, & dixit ad me

Esa. 64.

Murus litus, seu paries dealbatus Actu. 23

Ezech. 13

Dani. 9

me dominus. Vade & propheta ad populū meū Iſrahel. Et nunc audi verbū dñi. Tu dicis, non prophetabis super Iſrahel, & non stillabis super domū idoli, propter hoc hec dicit dominus: Uxor tua in ciuitate fornicabitur, & filij tui & filie tue in gladio cadent, & humus tua funiculo metietur. Et tu in terra polluta morieris, & Iſrahel caprius migrabit de terra sua. Sicut iam dictum est, regis illius temporis qui erat Hieroboam & sacerdotis Amasiae mala propria uaticinatur hæc pphetia. Et hoc ad laudem iudicij dei considerandum est: quia quisquis eorū quāto maior in crimine tanto amplius percutit districtōe uindictis sententiæ. Conſurgā inquit sup domū Hieroboam in gladio. Zacharias filius Hieroboam filij Ioas filij Ioahan, filij Iehu gladio percutiē unū ab eodē dñi, qd & factū est. Cōiurauit em̄ cōtra illū, uidelicet Zachariā, Sellū filius labes percussit palā & interfecit, regnauitq; p eo iuxta uerbū, quod locutus fuerat dñs ad Iehu. Quia Ihuose fecisti omnia quæ erāt in corde meo cōtra domū Achab, filij tui usq; ad quartam generationē sedebūt sup thronū Iſrahel. Vnde notādū qd nō dixerit cōſurgā sup Hieroboam, sed sup domū Hieroboam in gladio. Porro Amasia dū pphetę rebellionis crimē impingere nitit accusando illū, noluit pug. eius referre sermonē sed auxit de suo quippiā adiciens in quo maius uideret crimē. Videlicet pug. illi uidebat ad excitandū regis furorē, qd dixerat ex ore dñi, & cōſurgam super domū Hieroboam in gladio: posset em̄ hoc intelligi, qd nō diceret Hieroboam esse feriendum gladio, sed post mortem eius posteros (quod & factū est) & idcirco deprauauit dictum testis mendax & falsus accusator. dicendo: rebellauit contra Amos. Hæc enim dicit, in gladio morietur Hieroboam. Hoc agendo satis indicat, quā nequissima intentione ori eius eatenus insidiatus fuerit, ut inueniret unde accusaret eum. Sacerdos aurei uituli, & exinde diues, imō uacca pinguis: sic ut superius hic idem Propheta dixit: Audite hoc uerbum uaccę pingues quæ estis in mōte Samariæ. Sacerdotes intelligit uelens, quorum unus uel maximus erat iste. Tandem inuenit unde accusaret eum ubi regē minauit, & (sicut iam dictum est) ne paruū uideretur crimē, quod de domo regis Propheta dixerat, in ipsam regis personam detorsit corrumpens puritatem sermonis. Idcirco miranda retributio seueritatis uel iustitiæ dei, dum fornicario sacerdoti cum uitulis aureis fornicanti, & in eadem fornicatione populum detinenti dicitur, propter delicta uel prophetice monis corruptionem: uxor tua in ciuitate fornicabitur, & filij tui & filie tuæ in gladio cadent, & humus tua funiculo metietur, & tu in terra polluta morieris. Nimirum quare ipso maior erat in scelere, maior etiam esse debuit in ultione: ut uidelicet rex Hieroboam non in seipso sed in domo uindictam corporalem reciperet, id est, in succedēte filio, qui tenus percuteretur gladio. Hic autem & in semetipso mortem, & in uxore propria fornicationis cladem, & in filiis ac filiabus suis gladij reciperet ultionem. Hæc de prope uentura totq; complenda erant, ut in præſentiarum completa fidem cæteris facerent, quæ longius erant differenda, ut Propheta, quem ille falsum efficeret nitebatur, fidelis & uerax haberetur ex ipsis aduersarij sui, malis quæ prophetaſſet, cito comprobatus, quod non ex corde proprio sed ex ore domini cuncta esset locutus. Quomodo autem dicit, uel dicere audeat: Qui uides gradere, fuge in terram Iuda, & comede ibi panem, & ibi prophetabis, & in Bethel non adicies ultra ut prophetes, quia sanctificatio regis est & domus regni: Non enim panem loquitur, non leniter sese aduersus deum erigit cornutus bubalus, uibrans superbiæ cornu, nec recipiens iugum Domini, iuxta ueritatem eiusdem supra dicentis. Nunquid aude potest in bubalis. Videntem, id est, Prophetam illum appellat, dicendo, qui uides, & tamen se potius & regem suum audiri imperat quàm Deum, cuius uoluntatem uidet, & à quo iustus est ut prophetaret. Quid hic econtra. Non sum (inquit) Propheta nec filius prophetarū, sed armentarius ego sum, uellicans Sycomoros & tulit me Dominus Deus, cum sequerer gregem, & dixit ad me. Vade & propheta populo meo Iſrahel. Quid aliud iste locutus: nisi illud idem quod Apostoli dicentes: Obedire oportet Deo magis quàm hominibus. Quantam putas in corde suo seueritatem gerebat iuste indignatus homo propheticæ autoritatis: Et sancto nobilitatus spiritu, dum cælo tonante & imperante ut prophetaret, eam econtra in limo coaxantem audiret, & dicentem, non adicies ultra ut prophetes. Dignatur igitur utilissimi hominis superbiæ pœnam de oraculo pectoris huius ipsius sanctus pronuntiat dicitur.

4. Reg. 11.

Amasia falsus accusator

Supr. 4.

Maior in sacerdotem Bethel q̄ in regē uindicta.

Superbus bubalus Amasia ille

Supr. 6.

Actu. 1

dicendo illi: Et nunc audi uerbum domini. Tu dicis, non prophetabis super Israhel, & non stillabis super domū Idoli: ego autem nō solummodo non desinam prophetare sup Israhel, & stillare super domū idoli: uergetiam prophetabo tibi. Propriam pphetiæ tuam partem nūc audi. Uxor tua in ciuitate fornicabitur & cætera, ut supra. ¶ Quod uero hæc dicturus in spiritu fortitudinis, præmittit dicens: nō sum propheta, & nō sum filius prophetae, sed armētarius ego sum uellicans Sycomoros, & tulit me dñs deus cum sequer gregem. Et dixit ad me: Vade & propheta populo meo Israhel, magnum est testimonium sanctæ humilitatis, & bene compositæ mentis, q̄ uidelicet non turbato animo uel cum rancore talia prolaturus sit, uxor tua in ciuitate fornicabitur, & filij tui & filiæ tuæ in gladio cadent & cætera. Præmittit humiliter quid fuerit, & quid factus sit gratia non meritis, q̄ uidelicet nō hæreditario iure propheticum ministerium assumpsit, uel decore proprio, pphetare cœperit, sed necessitatem habens obediendi, gratiam aspirantis imperiumq̄ mittentis domini executus sit.

¶ Reuera qui beniuolis hunc cæterosq̄ prophetas aspicit oculis, intelligit, quā sine præsumptione quāto in timore prophetauerint, sicut dicit unus ex illis. Si occidetur in sanctuario domini ppheta & sacerdos, formido & laqueus facta est nobis uaticinatio & contritio. Quod idem e ac si dicat. Pro eo q̄ occiduntur prophetae & sacerdotes corripientes peccata populi, nec saltem cui sanctuario domini queunt esse tuti, nō absq̄ formidine uaticinamur siue pphetamus: sed ipsam formidinem mortis siue contritionis superat terror & imperium domini, & angustia nobis undiq̄ sunt, quia sic prophetauerimus occidimur, si non propheta uerimus, uæ nobis est, quia dispensatio nobis à deo credita est. ¶ Cum igitur dicenti sibi idolatræ sacerdoti, non adicies ultra ut propheta in Bethel quia sanctificatio regis est, & domus regni, respondet: Et nūc audi uerbum dñi, propter hoc uxor tua in ciuitate fornicabit, & filij tui & filiæ tuæ in gladio cadent, & humus tua funiculo metietur, & tu in terra polluta morieris, & Israhel captiuus migrabit de terra sua, cōcedendum ueritati & cōpatiendū ē necessitati: quia uidelicet nō impatiētis motus animi, sed iudicantis est uerbum dñi, cuius auctoritas necessitatē prophetae facit, licet uoluntas nō desit obsequendi. Et in hac seueritate quanta iustitia sit, ut rite perpendas, cōsidera quis prior ista dixerit, & Israhel captiuus migrabit de terra sua. Si superiora cūcta respicias, nusq̄ istud Prophetam dixisse reperies ad uerbū licet uerba eius eundem habeat sensum. Calumniator eius iste sacerdos, ut contra illum auerget inuidiam præcipiendū detulit accusationem tota intentione libratam. Hec (inquiens) dicit Amos, in gladio morietur Hieroboam, & Israhel captiuus migrabit de terra sua. De pruna patris falsitate q̄ dixit, in gladio morietur Hieroboam, iam superius diximus. ¶ Porro de hac parte, & Israhel captiuus migrabit de terra sua, dicendum est, quia uerum quidem erat, licet nō eadem uerba dixisset Propheta: nam de uerbis eius animaduerti poterat, sed in eodem uero uale de notabilis atq̄ damnabilis est accusatoris calumnia. Quid enim? Nunq̄ nō & illud de uerbis eius animaduertere potuisset, q̄ eādem captiuitatē condolens p̄diceret prædicando condoleret? Nonne de proximo & illud Prophetam dicentem audierat. Et factum est, cum cōsummasset comedere herbam terræ dixi: Domine deus propitius esto obsecro. Itemq̄ domine deus quiesce obsecro. Vere ergo calumniosus accusator & testis, qui tantum illa, de quibus poterat inuidia conflare, detulit, & amaris uocibus expressit: quæ autem digne possent mereri gratiam, omnino reticuit. Proinde & in sententia condemnati sacerdotis laudabilis est iustitia dei, & in Propheta prædicanda est fortitudo ueritatis, qui loquēte in se deo confortatus & quod senserat confessus est, & nō negauit, & quod nondum dixerat superadiecit, meritā dicitādo irā ipso sacerdoti. In quē quando uel quomodo præscriptæ sententiæ completæ sint, scriptura nō refert, sed in congerie malorū latet. Nunc enim sanctę scripturæ uocauit cūcta denarrare, quæ singulis acciderunt personis uilioribus & obscuris Sic & illud quod Micheas Sedechiæ percutienti se in maxillam, & dicenti. Me ne ergo dimisit spiritus domini, & locutus est tibi. Confestim respondit: Visurus es in die illa, quando ingredieris cubiculum intra cubiculum ut abscondaris, singulari relatione dignum non fuit referre qualiter completum sit: quia (sicut iam dictum est) nō ita se deprimit sanctę scripturæ maiestas, ut cūcta denaret uilibus ab re immorando personis.

FINIS LIBRI TERTII AMOS.

¶ Ruperti

Humilitas & timor pphetarum Thren. 3

Ars calumniatoris.

Non omnia enarrat scriptura. 3. Reg. ult.

RVPERTI ARBATIS
TVITIENSIS IN AMOS PROPHETAM
COMMENTARIORVM LIBER QVARTVS.

Epilogus on-
tionum

Emoriter tenendum est quas uel quales sibi factas ostensiones Propheta iam narrauerit. Prima est hæc: Ostendit mihi dominus deus, & ecce fictor locutus in principio germinantium serotini imbris & ecce serotinus post tonsuram regis & cætera per quem intelligimus Assyrios, qui translatis decem tribubus usq; ad Hierusal eaduersus Iudam erant uenturi, & cuncta uastaturi in modum

Esa. 7.

tonforis, siue nouaculae caput & pilos pedum barbaramq; uniuersam radentis, sicut Esaias, q; prædixit. Secunda est hæc: ostendit mihi dominus, & ecce uocabat iudiciu ad ignem dñs deus &c. per quæ intelligimus Babylonios, qui erant uenturi, & ciuitatem Hierusalem post terq; domū domini igne conflagraturi. Tertia est hæc: Ostendit mihi dominus, & ecce dominus stans super murum litum, & in manu eius trulla cementarij & cætera, per quæ intelligimus desolationem ultimam, quàm fecerunt Romani, quæ nunq; recuperanda sit secundum uerba dicentis domini. Ecce ego ponam trullam in medio populi mei Israel, non ad ieritiam ultra superinducere eum. ¶ Post istas malorū ostensiones, principalem quoq; malorū eorumdem causam ostendi dignum erat ostensione siue imagine propria. Hæc autem causa auaritia est, radix omnium malorū, qua infecti maxime Iudæi ad omne scelus proruentes tandem ad hoc peruenerunt ut dominum gloriæ crucifigerent, ob istam maxime causam, quia disceptabat cōtra auaritiā ipsorū, cōprobans illius generationis esse homines, qui domū patris, quæ debuerat eē domus orōnis, fecissent spelūca latronū, iuxta Hieremię uaticiniū. Sequitur ergo

Auari maxis
me Iudæi.

CAP. VIII.

Hæc ostendit mihi dominus, & ecce uincinus pomorum. Et dixit: Quid tu uides Amos. Et dixit: Uincinum pomorum. Et dixit dominus ad me: uenit finis sup populum meum Israel, non ad ieritiam ultra ut pertranscam eum. Et studebit cardines templi in die illa dicit dominus deus, multi morientur, omni loco pñcief silentiū. Nimirū dum ostenso uincino pomorū dicit dñs: uenit finis sup populum meū Israel, subaudiendum est, propter uincinum istum siue propter illud quod significat uincinus iste pomorum. Hanc autem esse auaritiā (sicut iam dictum est) sequentia declarant. Sequitur enim

Audite hoc qui conteritis pauperes, & deficiere facitis, egenos terre, dicentes, quando transibit messis, & uenudabimus merces & sabbatum, & aperiemus frumentum, ut imminuamus mensuram & augeamus, sycolum, & supponamus stateras uolosas, ut possideamus in argento egenos, & pauperes pro calciamētis, & quisquias frumenti uenudemus. Itemq; post aliqua. **Vidi (inquit) domum stantem super a-**

Infra. 9.
Uincinus pomorum auaritiā designat

tare, & dixit: Percute cardinem, & commoueantur superliminaria. Auaritia enim in capite omnium. ¶ Igitur dum causam malorū, quæ uentura erant, esse asserit auaritiæ crimen, mirum & mirabiliter congrua similitudine illam denotat, præostendens uincinum pomorum. Uincinum, quo arboris rami attrahi solent ad carpenda poma, quæ manu attingi nō possunt. Vt uicā profecto est auaritiæ manus, nec unq; nisi ad accipiendum extenditur. Porro homines aliquid habentes, ueluti rami sunt, poma candida siue rubicunda, uisūq; pulchra & ad uelendum delectabilia gerentes. Talibus auaritia callide insidiatur, cuiuslibet artis uincinum imitans, crebroq; conuoluens silenter dum timet audiri, ut & damnum fiat poma detracta, & tamen possessor non percipiat, donec iam saturato fure, damnum suum tarde reperietis gemat. Vera & conueniens in hac ostensione similitudo, dum & auaritiæ dolus uincino, & bona temporalia, circa quæ laborat auaritia, pomis assimilantur. Pomū quippe res leuis est, maximēq; pueros mulcet, uiris autem, & maxime sanis pro minimo est. Sic nimirū bona presentis seculi leuia sunt, & eos quidem qui sensu paruuli sunt, nimis oblectant, sapientibus autem qui celestia sapiunt contemptibilia sunt. Quotiens autem Ecclesiastici uiri animam temperant homines attentauerint, ut sibi conformē faciant, recte conquerendo de illo dicas illud Iob. 13. **Pofuerunt Hierusalem in pomorū custodiam. Et alibi, Sanctus uir, respiciens & con-**

Bona temporalia sicut pomum.

Pfal. 78.
Iob. 9

merans uacuos menses suos: Dies mei (inquit) uelociores fuerunt cursore, fugerunt & non